

til Orde fra Arbejdsgivernes og fra konservativ Side. Tanken om at anerkende Arbejdet som sideordnet Faktor med Kapitalen er utvivlsomt det Middel, som man alvorligt bør overveje at bringe i Anvendelse, og hvorved man kan skabe oplyste og interesserede Arbejdere. Lad Arbejderne faa Adgang til at lære Bedrifternes indre Liv at kende, saaledes som de nu har udtalt Ønske om, lad dem komme med ind i Direktionsværelset en Gang imellem og tale et Ord med ved de Afgørelser, som træffes indenfor de store Virksomheder. Lær Arbejderne, at der foruden Haandens Arbejdere findes en stor Stab af nyttige Medborgere: Ingeniører, Tegnere, Arkitekter, Disponenter, og hvad de nu maatte hedde, der gør et nyttigt Arbejde saavel som Haandens Arbejdere. Men lær dem det ved Selvsyn, vis dem, paa hvilken Maade de forskellige Hjul i den store Produktion griber ind i hinanden, og lad være med den evigt tilbagevendende Mistænkeliggørelse og Udsprede af den Opfattelse, at Arbejderne i Grunden er nogle lavere staaende Væsener, som man ikke kan indrømme en sideordnet Stilling med andre Faktorer. Lad Arbejderne ogsaa lære Bedrifternes økonomiske Forhold at kende, lad dem derigennem lære at bedømme, hvor meget Bedrifterne kan bære. Det er jo den almindelige Tale fra Arbejdsgivernes Side overfor al denne Uro, overfor disse Krav om bedre Kaar, at Bedrifterne ikke kan bære det, der kræves, og det er jo muligt — det benægter jeg ikke —, at der kan være Tilfælde, hvor man meget vel kan anspænde Bedrifterne under de nuværende Forhold saa stærkt, at de ikke kan bære det, der maaske maatte blive krævet. Men er det dog saa ikke langt rimeligere at overbevise Arbejderne derom ved at drage dem med ind der, hvor alle Oplysningerne findes, lade dem komme ind og faa Kendskab til de økonomiske Forhold i Bedriften og være med til at give Raad om, hvor der maaske kunde foretages Besparelser? Thi Arbejderne er ogsaa i Stand til at bedømme Virksomheden, er i meget høj Grad i Stand til at give gode Raad om, hvordan Værksteder og Fabrikker i mange Tilfælde kan indrettes og udnyttes bedre, end de nu ofte bliver. Der er sikkert talrige Omraader, hvor — jeg kender det af egen Erfaring — en Arbejder meget godt kan være i Stand til paa den Maade at være nyttig for den Virksomhed, han arbejder i, og hvor det

vilde være overmaade værdifuldt for begge Parter, om et godt Samarbejde i saa Henseende etableredes mellem Arbejdere og Arbejdsgivere. Og dette Samarbejde vil utvivlsomt kunne udvikle sig ved Anerkendelse af det Princip, som er rejst fra Arbejdernes Side. Har man, som man selv erklærer fra Arbejdsgivernes Side, kun et beskedent Udbytte til Bedriftens Kapitalindskydere, behøver man aldeles ikke at være bange for at lade Arbejderne komme ind; tværtimod kan det maaske være nyttigt. Har man et overvældende stort Udbytte til Enkeltmand, er det dog naturligt, at Samfundet regulerer disse Forhold, hvis Udbyttet da ikke helt og holdent er Udtryk for, hvad Enkeltmand ved egne Kræfter ganske alene tilvejebringer. Jeg erkender, at paa disse Omraader kan der være Nuancer, Forskelle, som maa tages i Betragtning. Vi skal ikke tilstræbe, og Arbejderne tilstræber heller ikke, en Nivellering, der sætter alle paa 3 000 Kr. om Aaret, eller hvad det nu maatte være. Det tilstræbes ikke fra nogen Side, og det vilde desuden ogsaa være en i høj Grad usund Fremgangsmaade. Det, som tilstræbes, er en Anerkendelse af Arbejderne som Mennesker, som Medarbejdere, som den Part, der, ved Siden af Kapitalen, sætter det dyrebareste Indskud i Produktionen i hele Verden.

Giv dernæst Arbejderne foruden disse Indrømmelser, samfundsmæssigt set, en betrygget Stilling som andre Borgere. For dem, der ved egne Midler kan betrygge deres Stilling, er det let nok. For Arbejderne har det ikke hidtil og vil det formentlig heller ikke i Fremtiden blive muligt ved egne Midler at sikre sig mod alle de Eventualiteter, som i første Linie rammer Arbejderne, Invaliditet, Alderdomssvækkelse, Sygdom, paadraget under Arbejdet eller under Paavirkning af Arbejde i usunde Virksomheder. Giv dem paa disse Omraader en betrygget Stilling, gennemfør altsaa de sociale Love, der i saa Henseende maa anses for paakrævede.

I denne Henseende kan jeg bebude et Lovforslag, paa hvilket der har været arbejdet i længere Tid, og som meget snart vil kunne foreligge for den høje Rigsdag, et Lovforslag sigtende til Gennemførelsen af effektiv Omsorg for de kronisk syge, saa at disse ikke skal være henviste til Fattigvæsenet, og Omsorg for de saakaldte Arbejdsinvalidider, det vil sige alle dem, som, hovedsagelig ramte af Erhvervsygy-